

ARJAN DE VRIES:

‘PLAMV verdwijnt uit de grond’

Nog steeds is het lelievirus PLAMV een zaak waar telers goed rekening mee moeten houden. Sinds 2012 zijn tal van aspecten onderzocht. Een van die aspecten betreft de verspreiding van het virus via de grond. Arjan de Vries en Anton Dingeman van CAV Agrotheek stelden vast dat bij een vruchtwisseling van 1:6 het virus verdwijnt.

Tekst: Arie Dwarswaard
Fotografie: René Faas

De schrik zat er enkele jaren geleden goed in bij de gehele leliesector. Het nieuwe virus PLAMV waarde rond en werd overal aangetroffen. Onderzoek op vele fronten werd gestart. Een van de grote vragen was, of het virus zich via de bodem zou kunnen verspreiden. Daar is door PPO onderzoek naar gedaan. Een vraag die ook vaak werd gesteld, was of het virus ook na de teelt nog in de grond achterbleef. En als dat al zo was, hoe lang kon het virus zich dan in standhouden? Met die laatste vraag zijn Arjan de Vries en Anton Din-

geman van CAV Agrotheek de afgelopen drie jaar aan de slag geweest.

GOED BESMET

De vraag naar de overleving kwam niet zomaar, aldus Arjan de Vries. “Veel lelietelers waren een paar jaar geleden erg onzeker over dit virus. Het greep echt om zich heen en partijen bleken soms een hoog viruspercentage te hebben. Dat leverde veel vragen op, waaronder deze.” De Vries en Dingeman gingen in 2012 aan de slag. “We hebben tien grondmonsters verzameld van tien verschillende percelen. Op een ervan hadden nooit lelies gestaan, op de andere negen wel. En die negen partijen die in 2011

daarop hadden gestaan, waren ook allemaal in meer of mindere mate besmet met PLAMV. Dat varieerde van 25 tot 85 procent.”

Alle grondmonsters werden zorgvuldig gestoken, aldus De Vries. “Het was geen kwestie van even een paar steken grond in een kist scheppen. We hebben per perceel op heel veel plekken grondmonsters genomen en daar een mengmonster van gemaakt.”

Op de grond van de tien percelen werden najaar 2012 leliebollen van de longiflorum ‘White Heaven’ geplant. Het betrof bollen die gegarandeerd niet waren besmet met PLAMV. Longiflorums hebben het voordeel dat ze snel na de oogst al weer bruikbaar zijn voor de bloementeelt.

EERST WEL, LATER NIET

De resultaten uit 2012 waren helder. Van de tien grondmonsters lieten er na toetsing door het HLB in Wijster acht virus zien in de wortels van de opgeplante bollen. Het ene monster zonder virus kwam van het schone perceel af. Van de negen andere percelen hadden er dus acht gezorgd voor PLAMV-besmetting. In 2013 en 2014 hebben de mannen de proef op exact dezelfde wijze herhaald. De uitslag

liet in beide jaren aan duidelijkheid niets te wensen over. Er was geen sprake meer van een besmetting van gezonde leliebollen met PIAMV. Alleen in 2014 werd in een van de tien monsters nog PIAMV gemeten. Dat monster was afkomstig van een perceel waar in 2011 lelies hadden gestaan die waren gebruikt voor de bloemeteelt. Nadat de bloemen waren geoogst, zijn de bollen door de grond gefreesd. Naast lelies is in 2013 ook gekeken naar de vraag in hoeverre onkruiden na enkele jaren nog waardplant kunnen zijn voor dit virus. Van de zes monsters waren er in 2013 vijf vrij van PIAMV.

1:6 VOLDOET

Op basis van dit meerjarig onderzoek van CAV Agrotheek stelt Arjan de Vries vast dat telers die lelies in een vruchtwisseling van 1:6 telen in gebieden waar geen constante bollenteelt is, geen risico lopen op herbesmetting vanuit percelen waar zes jaar geleden lelies hebben gestaan. "Wie 1:6 aanhoudt in een schema met bijvoorbeeld tarwe, bieten, maïs, wortelen, gras en aardappelen mag er van uitgaan dat de problemen met PIAMV uit een vorige lelieteelt zijn opgelost."

Casper Slootweg: 'Risico blijft'

PPO-onderzoeker Casper Slootweg houdt zich al een aantal jaren bezig met het onderzoek naar PIAMV in lelie. Hij voert een project uit dat is gefinancierd met geld dat door lelieteelers bijeen is gebracht in het Liefonds van de KAVB. Omdat de resultaten vooralsnog alleen bestemd zijn voor de ondernemers die hieraan betalen, kan hij niet uitgebreid ingaan op de resultaten die hij op dit moment ziet als het gaat om de relatie tussen PIAMV en grond. Wel geeft hij aan dat het een uitgebreid project is, waarbij hij kijkt naar waardplanten en niet-waardplanten van PIAMV. Hij kent het onderzoek dat Arjan de Vries en Anton Dingeman hebben uitgevoerd. "Het is een goed

uitgevoerd project. Wel heb ik er een paar kanttekeningen bij. Zo is er in 2013 geen PIAMV gevonden in lelies die op de besmette grond zijn geteeld, terwijl dat in 2014 wel zo was in één geval. Dit kan puur toeval zijn, maar het hoeft niet. Dat geeft aan hoe grillig PIAMV is in zijn optreden. Dat geeft ook aan dat er wel een risico blijft bij het telen op een perceel waar eerder besmette lelies hebben gestaan. De constatering dat er geen risico is, vind ik dus wat kort door de bocht. Het risico is klein, maar geen nul."

Daarnaast stelt Slootweg vast dat nog niet duidelijk is welk effect andere teelten, zoals aardappels, suikerbieten of wintertarwe, hebben op de instandhouding van PIAMV. "We weten inmiddels wel dat er veel onkruiden zijn die als waardplant kunnen fungeren, en wat voor onkruid geldt, kan ook voor andere gewassen gelden. Die kunnen ook waardplant zijn."

Kees Burger: 'Kou uit de lucht'

Voorzitter Kees Burger van de KAVB-productgroep Lelie vindt het positief dat verschillende partijen onderzoek doen aan dit nog steeds lastige virus. "Dit is een mooi resultaat van samenwerking tussen onderzoek en praktijk. De uitkomst stelt in die mate gerust, dat de ergste kou uit de lucht is. De angst dat je van je land moet afblijven als er een keer een partij lelies heeft gestaan waarin PIAMV zat, is hiermee weggenomen."

Burger stelt tegelijkertijd vast dat er nog wel vragen overblijven. "We weten nu wel dat het verdwijnt, maar nog niet waarom. Met die vraag is Casper Slootweg bezig. Hij kijkt onder meer naar de vraag of er een relatie is tussen het organischestofgehalte en de afbraaksnelheid van PIAMV. Dat onderzoek doet hij met geld van het KAVB Liefonds. Aan dat fonds doet inmiddels ruim zeventig procent van het areaal mee, maar ik vind dat nog niet genoeg. In mijn optiek moet elke lelieteeler hier aan meedoen. De deelnemers aan dit fonds hebben al eerder te horen gekregen dat de kans op het besmet blijven van grond minder groot is dan aanvankelijk werd gedacht. Dat is een groot voordeel van deelname. Je bent sneller geïnformeerd. Voor dit onderzoek werken we samen met diverse partijen, waaronder PPO en ROL."

Verder merkt hij op dat er twee jaren onderzoek is gedaan, maar dat er in de vier jaren erna nog insleep kan komen via onkruiden. "Daar valt nog wel wat meer aan te onderzoeken. Ook daar werken we samen met de praktijk. Ik hoop dat we daar snel meer over te weten komen, want PIAMV blijft een virus dat lastig onder controle is te krijgen."

